Tafsiira Suuratu Az-Zumar-Kutaa 14

Description

Kutaa kana keessatti mallattoolee duâ€™aan booda kaafamu nuuf mirkaneessan keessaa tokko ni arganna.

﴿ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَٱلَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ
ٱلَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا ٱلْمَوْتَ وَيُرْسِلُ ٱلْأُخْرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾﴾

â€œ**Rabbiin nafsee yeroo duâ€™a ishii ni fudhata; tan hin duunes hirriba ishii keessatti [ni fudhata]. Ergasii, tan duâ€™a itti murteesse ni qaba (ni hanbisa). Tan biraa immoo hanga beellama beekkamaatti gadi dhiisa. Dhugumatti, kana keessa warra xinxallaniif mallattooleetu jira** .â€• Suuratu Az-Zumar 39:42

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa nafsee yeroo duâ€™a ishii Kan qabuudha. Kuni ajalli (umriin namaa) dhumachuun ruuhin qaama irraa waan adda baatuuf duâ€™a guddoodha. Tan yeroo duâ€™aa hin duune immoo hirriba keessatti ni fudhata. Kuni duâ€™a xiqqoodha. Amma yeroo hirribaa nafseen bakka lamatti qoodamti. 1ffaa-nafsee duâ€™a irratti murteesse ni hanbisa. Hanga Guyyaa Qiyaamaatti qaamatti hin deebisu. Tuni nafsee nama osoo rafuu duâ€™eeti. 2ffaa-Nafsee duâ€™a irratti hin murteessiniidha. Nafsee tana immoo hanga umrii fi rizqii ishii guuttattuu fi fixattutti ni lakkisa (gadi dhiisa). Nafsee tana hanga yeroon duâ€™aa gahuu qaamatti deebisa.

Dhugumatti, yeroo duâ€™aa fi hirribaa Rabbiin nafsee qabuu, yeroo hirriba tan duâ€™a itti murteesse hanbisu, tan biraa immoo deebisuu keessa namoota xinxallaniif mallattoolee ifaa dandeetti Rabbii oltaâ€™aa agarsiisantu jira.[1]

Mallattoolee gurguddoo namni xinxallu asirraa hubatu keessaa tokko, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa duâ€™aan booda namoota duâ€™an akka kaasudha. *Nafsee Kan harka qabuu fi tooâ€™annaa guutuu irratti qabuu Rabbii oltaâ€™aadha. Nafsee yeroo hirribaa fudhachuun akkuma qaamatti deebisuu, nafsee yeroo duâ€™aa fudhatus Guyyaa Qiyaamaa qaamatti deebisuu irratti dandaâ€™aadha.* Akkuma jedhamu: hirribni obboleessa duâ€™aati.

﴿أَمِ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ شُفَعَآءَ ۚ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا۟ لَا يَمْلِكُونَ شَيْـًٔا
وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَـٰعَةُ جَمِيعًا ۖ لَّهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ
ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾﴾

â€œ**Sila Rabbii gadiitti shufaâ€™aaâ€™a godhatanii? Jedhi, â€œHomaa kan hin qabnee fi hin hubanne osoo taâ€™aniillee?â€• Jedhi, â€œJaarsummaan (shafaâ€™aan) hundi kan Rabbiiti. Mootummaan samiwwanii fi dachii kan Isaati. Ergasii garuma Isaatti deebifamtu.â€•** Suuratu Az-Zumar 39:43-44

Shufaâ€™aaâ€™a hedduminna â€œshafiiâ€™aâ€• ti. Shafiiâ€™a baayâ€™een shufaâ€™aaâ€™a jennaan. Shafiiâ€™a jechuun nama tokkoof faayda fiduuf ykn miidhaa deebisuuf **nama jaarsummaa** taâ€™uudha. Shafaâ€™aa (jaarsummaa) jechuun nama tokkoof faayda fiduuf ykn miidhaa deebisuuf nama biraatiif jidduu seenuudha.[2]

Sila mushrikoonni wantoota gabbaran kanneen akka sanamootaa Rabbiin biratti haajaa isaanitiif jaarsummaa akka taâ€™aniif jaarsummaa godhatanii? â€œMaaliif dhagaaa ykn muka hin dhageenye fi nama hin fayyanne gabbartuu?â€• jedhamanii yommuu gaafataman, deebiin isaanii â€œRabbiin biratti jaarsummaa akka nuuf taâ€™aniif isaan gabbaraâ€• jedhu. Kuni yaadaa fi amanti sobaa ragaa hin qabneedha. 1ffaa-jaarsummaa kan namaaf taâ€™uu dandaâ€™u wanta rakkoo namaa dhagayuu fi beekudha. Dhagaan ykn mukni hin dhageenye, waa hin beeknee fi hin dubbannee akkamitti jaarsummaa namaaf taâ€™aa? Kanaaf itti aanse ni jedha: **Jedhi, â€œHomaa kan hin qabnee fi hin hubanne osoo taâ€™aniillee?â€•** kana jechuun wantoonni isin gabbartan kunniin faaydaa isiniif fiduu fi miidhaa isin irraa deebisuu irratti dandeetti kan hin qabnee fi homaa kan hin hubanne osoo taâ€™aniillee jaarsummaa godhattuu?[3] Namni akkamitti wanta homaa hin qabnee fi waa hubachuu hin dandeenyee jaarsummaa naaf taâ€™a jedhee gabbaraa (waaqefataa)?

Namoonni â€œwanti kuni Rabbiin biratti shafaâ€™aa (jaarsummaa) nuuf taâ€™aâ€• jedhanii wanta fedhan osoo gabbaranii, wanti suni jaarsummaa isaaniif hin taâ€™u. Sababni isaas, jaarsummaan hundi kan Rabbii olâ€™aanuti. **Jedhi, â€œJaarsummaan (shafaâ€™aan) hundi kan Rabbiiti. Mootummaan samiwwanii fi dachii kan Isaati.â€•** Kana jechuun: akkana isaaniin jedhi: Hayyama Isaatiin ala eenyullee Isa biratti jaarsummaa (shafaâ€™aa) taâ€™uu hin dandaâ€™u. Inni samiiwwanii fi dachii Kan dhuunfatee fi tooâ€™atuudha, isaan keessatti wanta fedhe hojjata. Kanaafu, shafaâ€™aan (jaarsummaan) hundi harka Isaa jira. Kana erga beektanii dirqamni isin irra jiru, shafaâ€™aa Rabbiin irraa barbaaduu fi ibaadaa Isaaf qulqulleessudha. Wanta nama miidhu fi fayyadu hin dandeenye irraa jaarsummaa hin barbaadinaa.[4]

Namoonni Rabbii tokkicha shariika hin qabnetti akka amanan isaan irraa waan barbaadamuuf, ammas jireenyi addunyaa jireenyaa qormaataa waan taateef, jazaan (mindaa fi adabbiin) jireenya biraatiif waan

tursifameef, jechi Rabbii dhuma aayah irratti akkana jechuun dhufe: â€œ**Ergasii garuma Isaatti deebifamtu.â€•** Kana jechuun duâ€™a keessan booda qorannoo fi jazaaf garuma Rabbiitti deebifamtu. Guyyaa Qiyaamaa haqummaa Isaatiin isin jidduutti murteessa, nama hundaa hojii isaatiin jazaa isaaf kafala.[5]

وَإِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَحۡدَهُ ٱشۡمَأَزَّتۡ قُلُوبُ ٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ
بِٱلۡأٓخِرَةِۖ وَإِذَا ذُكِرَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦٓ إِذَا هُمۡ يَسۡتَبۡشِرُونَ ٤٥

â€œ**Yommuu Rabbiin kophaa Isaa dubbatamu, qalbiin warra Aakhiratti hin amannee ni sunturti. Kanneen Isaa gadi jiran yommuu dubbataman immoo, isaan yeroma san ni gammadu.â€•** Suuratu Az-Zumar 39:45

Kana jechuun yommuu Rabbiin Tokkichi faarfamu, Inni qofti kadhatamu, Laa ilaah illallah (Haqaan gabbaramaan Rabbiin malee hin jiru) jedhamu, qalbiin namoota duâ€™aan booda kaafamuutti hin amanne ni jibbiti, ni sunturti. Rabbiin tokkichoomsu fi Isa qofa gabbaruu irraa ni dheessiti. Haaluma kanaan namoonni duâ€™aan booda kaafamutti hin amanne, Guyyaa Murtii mindaa guddaa waan hin abdannee fi adabbii cimaa hin sodaanneef, Rabbiin Tokkichi yommuu faarfamu ni jibbu.

Garuu Rabbii gadiitti wantoonni isaan gabbaran yommuu dubbataman, isaan yeroma san gammachuu fi mirqaansuun guuttamu. Sababni isaas, shirkiin fedhii qullaa isaaniitiin walitti gala waan taâ€™eef.[6] Haalli kuni haala hundarra badaa taâ€™eedha. Garuu qaxaroon isaanii Guyyaa Jazaati (Qiyaamaati). Achitti haqni isaan irraa ni fuudhama. Ni ilaallama: Rabbii gadiitti wantoonni isaan kadhataa fi gabbaraa turan achitti isaan ni fayyaduu? Kanaafi itti aanse ni jedha:

قُلِ ٱللَّهُمَّ فَاطِرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ عَٰلِمَ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ أَنتَ
تَحۡكُمُ بَيۡنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ ٤٦

â€œJedhi, â€˜Yaa Rabbii Uumaa samiiwwanii fi dachii, Beekaa wanta hin mulâ€™annee fi mulâ€™atuu! Wanta isaan keessatti wal dhaban ilaalchise Ati gabroota Kee jidduuti ni murteessita.â€™â€• Suuratu Az-Zumar 39:46

Faaxir jechuun fakkeenya dursaa tokko malee wanta tokko uumuu kan jalqabuudha. Kana jechuun, yeroo jalqabaatiif kan jalqabu fi uumuudha. Gochi kuni â€œfaxraaâ€• jedhama. Kan irraa kaâ€™uun, namni yeroo jalqabaatiif biiri bishaanii yoo qote, â€œfaxral biâ€™iraâ€• jedhama.[7] Samii torbanii fi dachii kan jalqabee, dhabama irraa kan argamsiise Rabbii tokkicha.

Gheeybi jechuun wanta ijji hin arginee fi hin mulâ€™annedha. Shahaadah jechuun wanta mulâ€™atu fi miirri dhaqqabuu dandaâ€™uudha. â€œ**Wanta isaan keessatti wal dhaban ilaalchiseâ€•** haqa fi soba, gaarii fi badaa, Rabbiif ajajamuu fi Isa faallessu irraa jireenya addunyaa jireenya qormaataa taate keessatti wanta isaan irratti wal dhaban ilaalchise, Guyyaa Qiyaamaa **â€œAti gabroota Kee jidduuti ni murteessita.â€•**[8]

Wal dhabbii fi gaaragarummaa keessaa inni hundarra guddaan wal dhabbii warra Rabbiin tokkichoomsanii fi mushrikoota jidduutti uumameedha. Warri Rabbiin tokkichoomsan, kan haqaan gabbaramu Rabbiin malee hin jiru, wantoonni Isaan alatti gabbaraman hundi baaxila (soba) jedhu. Namoonni isaan faallessan immoo kana didanii wantoota Rabbiin ala jiran gabbaru (waaqefatu). Guyyaa Qiyaamaa eenyu haqa irra akka jiru ni beekkama. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَٱلَّذِينَ هَادُواْ وَٱلصَّٰبِـِٔينَ وَٱلنَّصَٰرَىٰ وَٱلۡمَجُوسَ وَٱلَّذِينَ
أَشۡرَكُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ يَفۡصِلُ بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ شَهِيدٌ ١٧﴾

â€œDhugumatti isaan amananii fi isaan Yahuudaa, Saabiâ€™oota, Kiristaanota, Majuusaa taâ€™anii fi isaan mushrikoota taâ€™anis, dhugumatti Rabbiin Guyyaa Qiyaamaa isaan jidduutti murteessa. Dhugumatti Rabbiin waan hundaa irratti ragaa bahaadha.â€• Suuratu Al-Hajj 22:17

Buâ€™aa wal dhabbii fi mormii kanaa Rabbiin akkana jechuun beeksisee jira.

﴿فَٱللَّهُ يَحۡكُمُ بَيۡنَكُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ وَلَن يَجۡعَلَ ٱللَّهُ لِلۡكَٰفِرِينَ
عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ سَبِيلًا﴾

â€œ**Rabbiin Guyyaa Qiyaamaa isin jidduutti ni murteessa. Rabbiin kaafirotaaf muâ€™mintoota irratti karaa hin godhu.â€•** Suuratu An-Nisaa 4:141

â€œ**Rabbiin kaafirotaaf muâ€™mintoota irratti karaa hin godhu.â€•** Kana jechuun Rabbiin gabroota gaggaarii irratti mooâ€™annaa akka argataniif kaafirotaaf karaa hin godhu. Addunyaa fi Aahiratti xumurri gaariin muttaqootaafi.[9]

Kanaafu, Guyyaa Qiyaamaa wal dhabbii fi mormii kana kan mooâ€™atu muâ€™mintoota (warroota dhugaan amananii) dha. Sababni isaas, yahuudonni, kiristaanonni, majuusonni, mushrikoonni fi namoonni biroo amanti sobaa hordofan wanti isaan odeessaa fi hojjataa turan soba waan taâ€™eef karaa muâ€™mintoota ittiin injifatan hin qaban. Guyyaa Qiyaamaa haqa malee gonkuma sobni nama hin fayyadu.

Kanaafu, yaa nama Islaama irra jiru! Dachii keessatti baayâ€™achuu sobaatin hin gowwoomin. Mandara hunda keessatti amantin sobaa yoo baayâ€™ate dhugaa seete itti hin seenin. Amantin sobaa kunniin qormaata qofaaf akka taâ€™e beeki. Amantin sobaa amanti Rabbiin ala wanta biraa gabbaru (waaqefachu) irratti ijaarrameedha.

---

[1] Tafsiiru Muyassar-463, Tafsiiru Saâ€™di-853 [2] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumar-fuula 310[3] Tafsiiru Xabarii-20/217[4] Tafsiiru Muyassar-463[5] Maâ€™aariju tafakkuri-12/243, tafsiiru muyassar-463, tafsiiru ibn kasiir-6/456[6] Tafsiiru Xabarii-20/218, Maâ€™aariju tafakkuri-12/244, tafsiiru muyassar-463[7] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumar-fuula 333[8] Maâ€™aarij tafakkuri-12/245, Tafsiira Xabarii 20/219[9] Tafsiiru Muyasaar-101

Date Created
March 7, 2020
Author
admin